

NÉPRAJZI HÍREK

A MAGYAR NÉPRAJZI TÁRSASÁG TÁJÉKOZTATÓJA

II. ÉVFOLYAM 2. SZÁM

BUDAPEST 1973.

A szám munkatársai: Balassa M. Iván (B. M. I.), Bíró Friderika (B. F.), Boross Marietta (B. M.), Ikvai Nándor (I. N.), Kecskés Péter (K. P.), Magyar Róza (M. R.), Rassy Tibor (R. T.), Szilágyi Miklós (Sz. M.), Veres Péter (V. P.), Voigt Vilmos (V. V.)

Szerkesztő: Kecskés Péter

Szerkesztőségi cím: 1087 Budapest, Könyves Kálmán körút 40.

Szerkesztőségi titkár: Anka Mária

Kiadja a Magyar Néprajzi Társaság

Kézirat gyanánt

TÁRSASÁGI HÍREK

A Néprajzi Társaság rendezvényei 1973 február—április hónapokban

Február 21-én az Anyagi Kultúra Szakosztály felolvasó ülésén **Égető** Melinda múzeológus „Kutatóúton a Szerémségben” címmel tartott előadást. A vetített képekkel kísért beszámolót 44 tagtársunk hallgatta meg, melyben az előadó a Szerémség gazdasági és társadalmi alakulását vázolta, és gyűjtőtapasztalatait ismertette. Hozzászólók voltak: Bárh János, Filep Antal, Némethy Endre és Vincze István.

Plenáris ülés keretében február 28-án **Balassa Iván** főigazgatóhelyettes „A magyar temetők néprajzi kutatása” címmel tartott előadást. Az ötven főnyi hallgatóság előtt az előadó ismertette a téma kutatásának történetét, elemzően szolt a mai adottságokat figyelembe véve a további célokról és a vizsgálatok koordinációjának szükségességéről. Hozzászóltak: Földes László, Gyuricza Mihály, Morvay Judit és Zentai János. A tanulmány az Ethnographia 1973/3. számában fog megjelenni.

Az Anyagi Kultúra Szakosztály március 14-én vitafórum keretében rendezte meg „Julianus magyarjai a mongol kor után” című ülését. 86 főnyi hallgatóság előtt **Vásáry** István tudományos kutató tartott előadást, melyhez felkért hozzászólóként Bartha Antal, Czeglédy Károly és Gulya János tette meg észrevételét. A „mozsar, mescser és miser” népvnevek vonatkozásában alakult ki élénk eszmecsere, melyekre vonatkozóan a történész, orientalista és nyelvész is szempontokat adott. Az előadáshoz Erdélyi István, Fodor István, Perényi József és Veres Péter fűzött észrevételeket.

Az Önkéntes Gyűjtő Szakosztály március 7-én felolvasó ülést rendezett „Az 1848-as néphagyományok kérdőíves gyűjtése Szabolcs-Szatmár megyében” címmel. Az előadó, **Balogh** László tanár akadályoztatása miatt nem tudott jelen lenni, megküldött kéziratát Halász Péter olvasta fel. Hozzászóltak: Dobos Ilona, Igaz Mária, Mádi Gyula, Majsai Károly és Molnár József.

Március 21-én az Anyagi Kultúra Szakosztály rendezésében került sor **Domonkos** Ottó múzeumigazgató előadására „A kisiparok néprajzi kutatása” címmel. Az előadó 32 fős hallgatóság előtt számolt be az átfogó téma következő vonatkozásairól: a kézműipari ágak szerepe a falusi lakos-

ság anyagi kultúrájának előállításában; a paraszti önellátás mértéke; a termékek igényfelkeltő kínálata és divatalakulás a falusi lakosság körében; a városi és falusi ipar részesezése a falusi szükségletek kielégítésében; a céhek hatáskörzetei; a kereskedelem és vándorkereskedelem szerepe az ellátásban. Az előadáshoz Csilléry Klára, Filep Antal, Gáborján Alice, Kresz Mária tette meg észrevételeit.

A Folklór Szakosztály április 11-i felolvasó ülésén **Dobos Ilona** műzeológus „Szent László-mondák a magyar és a szomszédos népek krónikáiban és folklórájában” címmel adott elő. A rendezvényen 60 főnyi hallgatóság vett részt, az előadás szövegbetéteit és szemelvényeit Péter Ilona adta elő. Hozzászólók voltak: Dömötör Tekla, Katona Imre, Morvay Judit és Voigt Vilmos.

Az Anyagi Kultúra Szakosztály április 18-án felolvasó ülést tartott, melyen **Balassa M. Iván** csoportvezető „Tetőszerkezet és falazat a magyar népi építészetben” címmel adott elő. Az előadó — a 45 fős hallgatóság előtt — a faltechnikák és a hozzájuk tartozó tetőszerkezet összefüggéseit mutatta be. A falakat két csoportra osztotta: a szilárd szerkezettel rendelkező falak (borona-, zsilipelt-, talpas-váz-, tégl- és kőfalak) és kevésbé szilárd szerkezetű falak (sövény-, általában föld- és vályogfalak). A néprajzi anyag alapján arra a következtetésre jutott, hogy a szilárd szerkezetű falak a szarufás, a kevésbé szilárd falak az ágasfás-szelemenés tetőszerkezettel együtt jelentkeznek. A régészeti és történeti adatok azt bizonyítják, hogy ez az összefüggés korábban még következetesebben érvényesült, mint a néprajzi módszerekkel elérhető időben. Az előadáshoz Filep Antal, Kecskés Péter, Kovács István, Páska Csaba, Ruzshty Zsolt fűzött észrevételeket. Földes László, az Ethnographia szerkesztője bejelentette, hogy a tanulmányt és a hozzá kapcsolódó vita anyagát a folyóiratban közli.

Finn tiszteleti tagok köszöntése

1972. október 26-án töltötte be hetvenedik születésnapját **Kustaa Vilkuna** akadémikus, az egyik legkiemelkedőbb finn néprajzkutató, a helsinki egyetem volt tárgyi néprajzi professzora, a finn—magyar kulturális csereegyezmény egyik kezdeményezője, a **Magyar Néprajzi Társaság tiszteleti tagja**. A Helsinkiben tartott ünnepek során a Finn Irodalmi Társaság székházában bensőséges ünnepség keretében Urho Kekkonen köztársasági elnök leplezte le Vilkuna akadémikus arcképét, és beszédben méltatta az ünnepelt érdemeit. Az ünnepi díszvacsorán a finn társadalmi,

kulturális és politikai élet több száz kiválósága vett részt. Az ünnepelt házánál tartott szűkebb megemlékezésen a magyar tisztelők és intézmények jókívánságait is tolmácsolták Vilkuna akadémikusnak, aki minden alkalommal (az ünnepléskor mondott válaszbeszédében is) hangsúlyozta azt, milyen régóta fűzik baráti szálak a magyar tudományossághoz, és munkássága egyik fontos eredményének tekinti, hogy ezeket a kapcsolatokat maga is erősíthette. Mint elmondta, most is élénken emlékszik barátságára néhai Györffy István professzorral. A második világháború után kutatók több nemzedékével ismerkedett meg, s munkájukat barátsággal és hivatalos segítséggel egyaránt pártolta. Szinte minden évben járt Magyarországon, ahová az 1975. évi budapesti finnugor kongresszus egyik legjelentősebb előadójaként is várjuk.

Ortutay Gyula akadémikus, a Magyar Néprajzi Társaság elnöke Helsinkiben 1973 áprilisában ünnepélyes keretek között adta át Kustaa Vilkuna akadémikusnak a **Györffy István Emlékérmét**, társaságunk legnagyobb elismerését kifejező kitüntetését.

A helsinki egyetemen a finnugor néprajztudomány tanára, Niilo Valonen professzor, a **Magyar Néprajzi Társaság tiszteleti tagja** 1973. április 12-én töltötte be hatvanadik életévét. A jeles tudóst születésnapja alkalmából társaságunk tagsága nevében Ortutay Gyula elnök táviratban köszöntötte.

Néprajzi filmbemutatók

Ingeborg Weber-Kellermann professzorasszony, a marburgi Philipps Egyetem dékánja 1973. március 29-én a Kossuth Klubban a Magyar Néprajzi Társaság, az MTA Néprajzi Filmbizottság és a TIT budapesti Néprajzi Szakosztálya rendezésében néprajzi filmbemutatót tartott. A „Bauernarbeiten in Maramures” című film a későnyáron és koraőszön végzett mezőgazdasági munkákat mutatta be. A film indítása és állandóan visszatérő motívuma volt a Sapinta (Szaplonca) temetőjének életképszerűen faragott és színezett fejfa-anyaga (Stan Ion Petras népi faragóművész alkotásai). A sírjeleken a paraszti élet hétköznapijait és ünnepi alkalmait láttuk, így az aratás, cséplés, almaszüret és kendermunka jeletereit. A kamera a fejfákról az egyes munkafolyamatok hiteles bemutatására váltott. A másik film, a „Die Paten von Plosiu” című, a Bánátban élő német és román keresztelő, lakodalmi és halotti szokásokkal ismertette meg a szakmai közönséget. — A kiváló színes technikával készült filmekről a professzorasszony elmondta, hogy a forgatókönyvek készítését

alapos gyűjtőmunka előzte meg. A felvételeket fiával, H. Weber-rel készítették a rendezői instrukciók és az operatőri munka megosztásában. A szereplőket nem zavarta népes stáb, nagy technikai apparátus. A filmezés ezen módja a felvételek természetességét és néprajzi hitelességét biztosította. Az alkotók visszaviszik a filmeket azokba a falvakba, ahol készítették, és az ottani vetítés kapcsán utólagos kontrollt, a további filmek készítéséhez hasznos tanácsokat remélnék.

Az MTA Néprajzi Filmbizottsága és a TIT budapesti Néprajzi Szakosztálya **néprajzi kisfilmeket** mutatott be 1973. április 27-én a Kossuth Klubban. A 8 mm-es filmek a szekszárdi Babits Mihály Megyei Művelődési Központ nyári néprajzi filmes táborában 1970—1972 között készültek. Raffay Anna tudományos filmrendező bevezetője után Decs település- és építkezéstörténetéből láthattunk feldolgozásokat (lakóház, gazdasági épületek, konyha). Ezt követték a sárközi halászatról, illetve leány és menyecske viseletről készült filmek. A gyermekjáték-bemutató után a Bonyhádon felvett következő filmtanulmányokkal zárult a műsor: egy új német ház „régí” berendezése, klumpakészítés, az esztergályos- és kovácsműhely hagyományai.

B. M.

Az *Ethnographia* 1973/1—2. számának tartalmából

Az összevont szám két jelentős tanulmányt tartalmaz. **Komoróczy Géza** „Az epikus költészet korszakai Mezopotámiában” című nagyobb tanulmányának első, a summér hősi epikáról szóló részét közli. **Boross Marietta** tanulmányának címe: Bolgár és bolgárrendszerű kertészetek Magyarországon. 1870—1945. (A magyarországi piacra termelő kertészetek kialakulásához.) A kisebb tanulmányok rovatban **Ortutay Gyula** cselédi rendtartást tesz közzé 1841-ből. A Balaton környéki füstös konyhás házakról **Vajkai Aurél** készített gazdagon illusztrált közleményt. **Szabó Mátyás** a Néprajzi Társaságban elhangzott előadását (1971. szeptember 29.) teszi közzé „A hatóságok és a parasztság. A központi igazgatás hatása a népi kultúrára Svédországban” címmel. A viták, vélemények rovatban **Je. Meletyinszkij** a huszadik századi nyugati mítoszelméletekről ír. A kutatók, életművek részben **Zsigmond Gábor** Henry S. Maine és Pulszky Ágost kapcsolatát taglalja. A néptánc kérdéseiről tartott tudományos ülészokról számol be **Andrásfalvy Bertalan**, mely rendezvény a II. Dél-dunántúli Népművészeti Hét keretében került sorra. A számot több mint ötven kiadvány ismertetése zárja.

SZEMÉLYI HÍREK

Személyi változások, megbízások, kinevezések

Dr. **K. Kovács** László kandidátus, az MTA Néprajzi Kutató Csoport tudományos főmunkatársa 1973. március 31-én tényleges nyugállományba vonult.

Lajos Árpád múzeológus, a miskolci Herman Ottó Múzeum tudományos főmunkatársa 1973. január 31-én tényleges nyugállományba került.

Dr. **Manga** János kandidátus, az MTA Néprajzi Kutató Csoport Folklor Osztályának osztályvezetője 1973. február 28-án tényleges nyugállományba vonult.

A Magyar Néprajzi Társaság tagsága nevében mindhármójuknak munkásságuk sikeres folytatásához sok erőt és jó egészséget kívánunk.

*

Bodó Sándort, a miskolci Herman Ottó Múzeum néprajz szakos múzeológusát 1973. március 15-én a Borsod megyei múzeumi szervezet igazgatóhelyettesévé nevezték ki.

Dr. **Dobrossy** István néprajz szakos múzeológus, aki korábban a debreceni Déri Múzeum munkatársa volt, 1973. február 1-től a miskolci Herman Ottó Múzeum helytörténész múzeológusaként dolgozik.

Fügedi Márta, a KLTE utolsó éves, néprajz szakos hallgatója 1973. február 16-tól a miskolci Herman Ottó Múzeum szerződéses néprajzos munkatársa lett.

Dr. **Istvánovits** Márton kandidátus az MTA Néprajzi Kutató Csoport Folklor Osztályának vezetésére kapott megbízatást, osztályvezetői feladatkörét 1973. március 1. és 1975. december 31. között látja el.

Dr. **Kisbán** Eszter kandidátus az MTA Néprajzi Kutató Csoport Anyagi Kultúra Osztályának vezetésére kapott megbízatást, mandátuma 1973. március 1-től december 31-ig szól.

Némethné, Fülöp Katalin néprajz szakos múzeológus 1973. február elsejétől a budapesti Néprajzi Múzeumba kapott kinevezést, a Textilgyűjteménybe nyert beosztást.

Dr. **Szabadfalvi József** kandidátus, az MTA Néprajzi Kutató Csoport volt főmunkatársa 1973. február 1-től a Borsod megyei múzeumi szervezet igazgatói teendőit látja el.

Kutatókról

Csaba József, a kőszegi múzeum tudományos munkatársa **70 éves** (született: 1903. március 8.).

Dömötör Sándor, aki több évtizeden keresztül múzeológus, múzeumi igazgató, utóbb a Népművelési Intézet osztályvezetője volt, **65 éves** (született: 1908. július 23.).

1973. február 15-én ünnepelte az ELTE Folklore Tanszéke **Dömötör Tekla** tanszékvezető egyetemi működésének kétévtizedes jubileumát. A megemlékezésen a Bölcsészettudományi Kar dékánja köszöntő levelet nyújtott át, Ortutay Gyula professzor méltatta munkásságát. Ez alkalomból a Floklore Tanszék bibliográfiai sorozatának első számában jelent meg Dömötör Tekla tudományos munkásságának jegyzéke.

K. Kovács László kandidátus, az MTA Néprajzi Kutató Csoport volt főmunkatársa **65 éves** (született: 1908. március 4.).

Korompay Bertalan középiskolai tanár, a Néprajzi Múzeum volt munkatársa **65 éves** (született: 1908. június 24.).

Kresz Mária múzeológus háromévtizedes múzeológiai munkásságáról emlékeztek meg 1973. február 1-én a Néprajzi Múzeumban, az intézmény vezetői és a Magyar Osztály munkatársai köszöntötték.

Szűcs Sándor, a karcagi Györffy István Nagykun Múzeum nyugalmazott igazgatója **70 éves** (született: 1903. október 23.). Az évforduló alkalmából tiszteletére jelenik meg a Szolnok megyei múzeumok 1973. évi évkönyve.

Vajkai Aurél kandidátus, a veszprémi Bakonyi Múzeum volt igazgatója **70 éves** (született: 1903. május 14.), a jubileum alkalmából a Magyar Néprajzi Társaság táviratban köszöntötte.

Kandidátusi munkák

Április 26-án Egerben tartották meg **Bakó Ferenc** kandidátusi értekezésének munkahelyi vitáját. A Heves megyei múzeumi szervezet igazgatója disszertációjának címe: **Anyag, szerkezet és forma történeti változásai a népi építészetben (A Heves megyei példa).**

A Tudományos Minősítő Bizottság nyilvános vitára bocsátotta Voigt Vilmos, az ELTE Folklore Tanszéke egyetemi adjunktusának aspirantúráján kívül benyújtott kandidátusi disszertációját. Az értekezés címe: **A folklór esztétikájához** (megjelent az Esztétikai Kiskönyvtár sorozatban, Bp. 1972). A disszertáció vitájára május 2-án került sor, opponensek voltak: Tőkei Ferenc, az irodalomtudományok doktora és Istvánovits Márton, az irodalomtudományok kandidátusa. Ortutay Gyula akadémikus elnöklétével összeült bizottság határozata szerint Voigt Vilmost az irodalomtudományok kandidátusa tudományos fokozat elnyerésére terjesztették fel.

In memoriam . . .

Balázs Lajos
(1896—1973)

A magyar néprajzi kutatás szorgalmas munkását vesztette el Balázs Lajos személyében, aki 1973. január 25-én hunyt el. Jelentős gyűjtő és adatközlő is volt egyszemélyben, szülőfalujára, Nádudvarra vonatkozó közel kétezer cédulás néphitanyag maradt utána. Az Ethnographiában leíró tanulmányai jelentek meg: A nád alkalmazása a nádudvari házépítésben (1966: 570—571), A pusztai csárdák élete a nádudvari határban (1967: 268—271), A szalonna és a háj szerepe Nádudvaron a XIX. században (1968: 593—597). Több néprajzkutató nemzedék elsőrangú adatközlője volt Balázs Lajos, aki a Hortobágyra és nagy határú falujára vonatkozóan szinte nyomdakész, összegző felvilágosítást adott. Sírjánál a Magyar Néprajzi Társaság önkéntes gyűjtői és a debreceni KLTE Néprajzi Intézete nevében Gunda Béla egyetemi tanár vett tőle búcsút. Emlékét kegyelettel őrizzük.

Banner József
(1926—1973)

Tagtársunk, Banner József gimnáziumi tanár 47 éves korában, 1973. április 24-én elhunyt. Mint önkéntes néprajzi gyűjtő és szakkörvezető is hasznos munkát végzett Eleken és Gyulán. Mester Györggyel együtt publikálta az Ethnographiában a Farsangi néphagyományok az eleki németeknél című tanulmányát (1962: 533—557). Eleki összegező munkáját nem tudta befejezni, korán eltávozott közülünk. Kegyelettel őrizzük emlékét.

K. P.

Az ICOMOS Magyar Népi Építészeti Munkabizottsága

Az ICOMOS 1971. augusztus 29. és szeptember 7-e között Csehszlovákiában a népi építészeti műemlékek és környezetük védelmével kapcsolatosan symposiumot tartott. A résztvevők javasolták, hogy az ICOMOS „Hívjon létre kebelén belül egy munkabizottságot, amely majd biztosítja a népi építészeti műemlékek védelmével kapcsolatos probléma sokoldalú tanulmányozását és körültekintő megoldását, valamint egy nemzetközi szinten összehangolt együttműködést az illető területekre vonatkozó tapasztalatok és ismeretek kicserélését.” Egyben ajánlották, hogy a nemzeti bizottságok létesítsenek hasonló nemzeti munkabizottságokat.

Az ajánlásnak megfelelően alakult meg 1973. április 5-én az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottságának népi építészeti munkabizottsága. A munkabizottság tagjai: **Bakó** Ferenc, a Heves megyei múzeumok igazgatója, **Balassa M. Iván**, a Szabadtéri Néprajzi Múzeum csoportvezetője, **Filep** Antal, az MTA Néprajzi Kutató Csoportjának tudományos munkatársa, **Füzes** Endre, a Művelődésügyi Minisztérium főelőadója, **Mendele** Ferenc, az Országos Műemléki Felügyelőség műteremvezetője, **Román** András, az OMF műszaki tanácsadója és **Simányi** Frigyes, Győr-Sopron megye főépítésze.

A munkabizottság alakuló ülésén kidolgozta az 1973. évi, valamint távlati munkatervét. Célul tűzte ki a nemzeti bizottságokon belül megalkuló hasonló munkabizottságokkal a kapcsolat felvételét, az információs csere kiépítését. A magyar népi műemlékvédelemmel kapcsolatosan a **népi műemlékvédelem** hatékonyabb módozatainak tanulmányozása, kidolgozása, a különféle megoldások széles körű elterjesztése szerepel a munkabizottság munkatervében. A népi műemlékvédelem egyik megoldásának, a szabadtéri néprajzi múzeumok különböző formáinak tanulmányozása szerepel még a bizottság ez évi munkatervében.

Néprajz szakos múzeológusok országos konferenciája

A Néprajzi Múzeum és a Szolnok megyei Múzeumok Igazgatósága közös rendezésében 1973. március 23—24-én került sor a néprajzos múzeológusok országos konferenciájára Szolnokon, ahol a résztvevők a Szolnok megyei regionális kutatások bemutatását célzó kiállítást is láthatták. Az első nap **Kaposvári** Gyula megyei múzeumigazgató „A múzeumok tanácsosításának hatása a tudományos munkára Szolnok megyében” címmel tartott előadást. Ezután két beszámoló következett a Szolnok Megyei Néprajzi Aatlasz munkálatairól. **Bellon** Tibor múzeumigazgató az elvi kérdéseket taglalta, **Füvessy** Anikó múzeumigazgató pedig a módszertani tanulságokat ismertette. A jászdózsai munkaközösség munkájáról **Szabó** László múzeológus számolt be. Az előadásokat vita követte, melynek során a Néprajzi Múzeum vezető munkatársai, **Kodolányi** János főigazgatóhelyettes, **Takács** Lajos osztályvezető és **Szolnoky** Lajos tudományos főmunkatárs elismeréssel nyilatkoztak a Szolnok megyei vállalkozásokról.

A második nap a középtávú tudományos terv (1972—1975) és a szakfelügyeleti rendszer folyó évi munkálatairól volt szó. **Kodolányi** János adott a témákról tájékoztatót és beszámolót. A Néprajzi Múzeum következő munkatársai látják el a megyékben a szakfelügyeletet: **Szolnoky** Lajos (Szabolcs-Szatmár, Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar és Szolnok megye), **Marosánné**, Ladvenicza Ilona (Heves, Nógrád, Komárom és Pest megye), **Királyné**, Csilléry Klára (Békés, Csongrád és Bács-Kiskun megye), **Takács** Lajos (Győr-Sopron, Vas, Veszprém és Zala megye) és **Kodolányi** János (Fejér, Tolna, Baranya és Somogy megye).

A tíz éve, **Szabó** László irányításával folyó jászdózsai kutatómunka reprezentálásképpen kiállítást rendeztek, ennek első részében a gyűjtő munka eddigi eredményeiből adtak válogatást, a kiállítás második részében a kenderfeldolgozás és fonás-szövés témák kerültek bemutatásra (A jászdózsai munkáról bővebben: Néprajzi Hírek 1973. 19—21. oldalakon). A Szolnok megyei Néprajzi Atlasz illusztrálásaként a szőlészet-borászat és a fejviselet kérdéseit dokumentáló anyagokat (térkép, rajz, fotó, kommentár) mutattak be. Az atlasz első kötetének megjelenése 1973 végére várható, a második kötet tervek szerint 1975-ben kerül ki a nyomdából.

Vitaülés a közép-európai parasztság kultúrájáról

A Néprajzi Múzeum Szakköre 1973. március 16-án „A kelet-közép-európai parasztság antropológiai szemszögből” címmel vitaülést tartott. A rendezvényt **Hoffmann Tamás** nyitotta meg, s rámutatott azokra a területekre, ahol az antropológusok és a magyarországi néprajzi kutatók érdeklődése találkozik, s együttműködésük új eredményeket ígér. Ezután **Irene P. Winner** (USA, Brown University) antropológus „Jelenlegi irányzatok a parasztság-kutatásban” címmel tartott angol nyelven referátumot. Tudománytörténeti áttekintést adott az amerikai antropológusok paraszti társadalmak, paraszti kultúrák iránti érdeklődésének kibontakozásáról, főbb irányairól. Vázolta **R. Redfield**, **L. Kroeber**, **O. Lewis**, **G. Forster**, **G. Dalton**, **E. Wolf** parasztság, illetve paraszti kultúra felfogását. Az előadó kitért a parasztság társadalmi és gazdasági típusának meghatározására irányuló törekvések sokoldalúságára és problematikusságára, felhívta a figyelmet a túlzó általánosítás és a területi, időbeli leszűkítés nehézségeire. Utalt arra is, vitázva **G. Dalton** közelmúltban megjelent cikkével, hogy a klasszikus európai parasztság valószínű nem lehet világméretű mérce az összehasonlításban. Az elvi és módszertani ismertetés után saját terepmunkájáról számolt be, amely egy szlovén falu, **Zserovnica** parasztságának viselkedési formáit, gazdasági struktúráját és az ezekben bekövetkezett változásokat kívánta megragadni.

A vitaülés másik előadója **Eugene Pendleton Banks** (USA, Wake Forest University) professzor romániai utazási nehézségek miatt nem tudott Budapestre jönni, előadására májusban kerül sor. A hozzászólók (**Takács Lajos**, **Molnár Balázs**, **Kresz Mária** és **Hoffmann Tamás**) **I. P. Winner** terepmunkájával kapcsolatban tettek fel kérdéseket. Az előadó kutatási módszerét a családstruktúra téma bemutatásával tette érzékelhetővé.

K. P.

Néprajzkutatók találkozója Debrecenben

1973. április 13—14-én a debreceni **KLTE** Néprajzi Intézetében ötöd-ször találkoztak a néprajz szakos hallgatók és a már végzett kutatók. Az első napon **Gunda Béla** egyetemi tanár elnökletével **Vargha László** egyetemi docens tartott előadást Finnország műemlékeiről, mondandóját filmvetítéssel tette szemléletessé. Ezután **Bodó Sándor** múzeológus a miskolci kerámia problémáiról adott elő. Este a hallgatók és a többségükben

múzeumban dolgozó kutatók, mintegy ötvenen baráti összejevetelen vettek részt. Másnap délelőtt **Vargha** László elnökletével **Kecskés** Péter múzeológus a Magyar Szabadtéri Néprajzi Múzeum tudományos feladatairól, tudománytörténeti előzményeiről és a megvalósítás mai állásáról számolt be. — A debreceni Egyetemi Néprajzi Intézet 1974-ben lesz negyedszázados oktató és tudományos műhely, ezen alkalomból tanácskozás megrendezését tervezik.

M. R.

Tanulmányok a Hortobágy néprajzához

Fenti címmel tanulmánygyűjtemény került nyomdába, melyben a debreceni Egyetemi Néprajzi Intézet, az MTA Néprajzi Kutató Csoportja és a vidéki múzeumok néprajzkutatói közlik Hortobágyra, elsősorban állattartásra vonatkozó cikkeiket. A kötetet **Gunda** Béla egyetemi tanár szerkesztette. A következő tanulmányok szerepelnek a kötetben: **Szabadfalvi** József: **Ecsedi** István és a Hortobágy-kutatás, **Bencsik** János: Szarvasmarha- és lótarás Tiszapolgáron, **Bodó** Sándor: Az igavonó szarvasmarha a Hortobágy vidékén, **Bódi** Erzsébet: Pásztorbérek Karcagon, **Dobrossy** István: Juhtartó gazdatársulások a XX. század elején Kunmadarason, **Dám** László: A hajdúszoboszlói belső legelő pásztorépitményei, **Béres** András: Erdélyi purzások telettetése a Hortobágyon, **Füvessy** Anikó: A pásztorok táplálkozása a tiszafüred—köcsi legelőn, **Paládi-Kovács** Attila: Száritott hús a pásztoroknál, **Papp** József: Halászati jog a Hortobágy vizén, **Dankó** Imre: A hortobágyi hidi vásár, **Gunda** Béla: A nő helyzete a juhászközösségben, **Dömötör** Sándor: Angyal Bandi a Hortobágyon, **Barna** Gábor: Mitikus alakok a Hortobágy környéki falvak és a hortobágyi pásztorok hiedelemvilágában, **Újlaki** László: A Hortobágy hasznosításának problémái a XIX. század végén és a XX. század első felében, **Újváry** Zoltán: A pásztorok megajándékozásának szokásai. Az 1974. év elejére megjelenő kötet jelentőségét emeli, hogy az illetékes kormánytényezők rendelkezése értelmében 1973-tól a Hortobágy jelentős területét Nemzeti Parkká nyilvánították. A hortobágyi Nemzeti Park különböző kutatási problémáiról a Hajdú-Bihari Naplóban (1972. dec. 28., 1973. jan. 9., 28., febr. 13. és márc. 4.) sokoldalú eszmecsere zajlott le. Gunda Béla, Dankó Imre, Paládi-Kovács Attila, Pallás Imre és Béres András mutatott rá a megoldandó feladatokra.

K. P.

Mezőberény története című monográfiáról

A magyarokkal, szlovák és német telepeseikkel benépesített Mezőberény 1973-ban ünnepli újjátelepedésének 250. évfordulóját. Ebből az alkalomból **Szabó** Ferencnek, a Békés megyei Levéltár igazgatójának szerkesztésében, 23 munkatárs közreműködésével a községi tanács monográfiát jelentet meg. A több mint 60 ív terjedelmű kötet — melynek megvalósulásában érdemeket szerzett a társszerkesztőként is közreműködő **Siklósi** Ferenc tanácselnök —, azt a szerkesztői gyakorlatot folytatja, melyet az 1965-ben megjelent orosházi monográfia reprezentál a Békés megyei helytörténeti irodalomban.

A kötet helytörténeti és művelődéstörténeti fejezeteit **Kürti** Béla, **Szefű** Gyula, **Implom** József, **Szabó** Ferenc, **Irányi** István, **Köteles** Lajos, **Farkas** József, **Siklósi** Ferenc, **Molnár** Pálné és **Jakab** Mihály írták. A néprajzi fejezetek korántsem a községmonográfia igényével készültek, csupán a népelet néhány fontos témájának bemutatásával érzékeltetik a mezővárosi fejlődésű község néprajzi jellegzetességeit. A leíró tanulmányokat **Szilágyi** Miklós összefoglaló igényű, terjedelmesebb elemzése vezeti be, melyben a mezővárosi kultúra jellemzőit a nemzetiségi kisközösségek kulturális elkülönültségét, illetve egymásra hatását vizsgálja. **Varga** Gyula a gazdálkodásról készített hasonló igényű, történeti aspektusú, s különösen a tanyás gazdálkodást elemző tanulmányt. **Hentz** Lajos a népviseletet, az építkezést és a díszítőművészetet (ez utóbbit **Bartóky** Józseffel közösen) ismerteti. A táplálkozás és a szokások fejezete nemzetiségenként tagolódik: **Hathy** Tibor a magyar, **Banner** József a német, **Tábori** György a szlovák anyagot közli. Az anyagközlő dolgozatok sorát **Szilágyi** Miklós néphit cikke zárja. Mind néprajzi, mind népnyelvi szempontból tanulságos **Molnár** Ambrus két tanulmánya a belterület, illetve a határ történetéről és helyneveiről (az utóbbi **Adamik** Mihálynéval közösen).

A monográfia előreláthatólag 1973 szeptemberében hagyja el a nyomdát, előzetesen is megrendelhető a mezőberényi nagyközségi tanácsnál (ára kb. 120 forint).

Sz. M.

Pest megye múzeumi kiadványairól

1973 második felében jelenik meg a Pest megyei Múzeumi Szervezet Évkönyve, a **Studia Comitatus** második kötete. A tartalomból a néprajzi érdekű tanulmányokra hívjuk fel a figyelmet. A régészeti és törté-

nelmi részben találjuk **Tettamanti Sarolta**: Adatok a Pilis hegység középkori településtörténetéhez, **Fegyő János**: Későközépkori lakóház leletmentése Ráckeven, **Balogh Sándor**: Egy abonyi köznemes gazdálkodása a reformkorban és **Sz. Bányai Irén**: A „parasztrattárok” jelentősége az újkortörténeti múzeológiában című tanulmányait. A néprajzi részben négy cikket találunk: **Szilágyi Miklós**: Halászat a Cegléd környéki kisvizeken, **Ikvai Nándor**: Pest megyei adatok a tövisborona használatához és készítéséhez, **Novák László**: Halottkultusz és fejfatípusok Albertirsán, **I. Sándor Ildikó**: A dunabogdányi kőfaragás néprajzi vonatkozásai. Az évkönyv végén két Petőfi-tanulmány mellett két megemlékezés szerepel: **Sárkány József** (1885—1972) és **Balla Károly** (1792—1873).

A Studia Comitatus 3. kötete **Vankóné, Dudás Juló** „Az én falum Galgamácsa” című, kb. húsz ív terjedelmű írását tartalmazza saját illusztrációival. Az előszó-tanulmányt és jegyzeteket **I. Sándor Ildikó** készíti. A munka megjelenése 1974 májusára várható.

A **Pest megyei Múzeumi Füzetek** sorozat VII. száma **Pest megye néprajzi bibliográfiáját** tartalmazza mintegy öt ív terjedelemben. A bibliográfiát **I. Sándor Ildikó** állította össze, megjelenése 1974-ben várható.

I. N.

Romániai magyar tudományos műhelyekből

A harminckettedik évfolyamát járó kolozsvári **Korunk** című folyóirat évkönyvvel gazdagodott: **Korunk Évkönyv 1973**. Tanulmányok a romániai magyar tudományosság műhelyéből (Kolozsvár, 1973. 320 oldal). Az évkönyv társadalomtudományi tanulmányai sorából a közeljövőben megjelenő szaktudományi munkákról kapunk tájékoztatást, illetve néhány tudományterület jelenlegi helyzetének felmérését és a következő feladatok meghatározását vehetjük kézbe.

Az **Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár** előszavát és tájékoztatóját **Szabó T. Attila** teszi közzé, a mű első kötete már nyomdában van, s a Kriterion Kiadó gondozásában jelenik meg. A hiánypótló vállalkozás szerkesztője Szabó T. Attila, aki egyben az anyag gyűjtője is. A kötet A—G betűkre vonatkozó cédulaszáma több mint 230 000, s a teljes Tár megszerkesztéséhez rendelkezésre álló adalékok számát egy millióra lehet becsülni. A Tár három nyelvű értelmezéseivel (magyar, román, német) nemcsak a magyar nyelvtörténet, hanem az erdélyi művelődéstörténet, a romániai magyar, román és szász történeti néprajz alapvető forrása lesz.

Jagamas János a megjelenés alatt álló **350 romániai magyar népdal** című kötet bevezetőjéből közöl részleteket, amelyben az erdélyi népzene-

kutatás történetét vázolja. A bukaresti Folklór Intézet kolozsvári osztálya 1949—1955 közötti gyűjtő tevékenységének anyagából készült válogatás elsősorban a régi stílusú, alkalmakhoz nem kötődő dallamokat tartalmazza, de a népszokásokhoz kapcsolódó dallamokról is áttekintést nyújt.

1973-ban nyomdába kerül a **Romániai Magyar Irodalmi Lexikon** első két kötete (A—F és G—K), mint ahogy erről **Balogh** Edgár cikke (Számadás az írásbeliségről) tudósít. A munka Bod Péter Magyar Athenas-ának (1766) és Osvát—Antalfy—Molter Erdélyi Lexikonának (1929) nyomában célul tűzi „a romániai magyar nemzetiség fejlődésének és máig kibontott állagának tudatosítását az írásbeliség jelzőrendszerében”. Balogh Edgár közlésében 14 B-betűs címszó szerepel szemléltető válogatásként, továbbá a vállalkozás történetével ismerkedhet meg az olvasó. A lexikon a Kriterion Kiadó gondozásában jelenik meg, s a szépirodalmi anyagon kívül tartalmaz szaktudományos és művészeti irodalmat is.

A Korunk első évkönyvében figyelemre méltó **Faragó** József „**Nemzetiség és folklór**” című cikke. Körülírja a romániai magyar folklór fogalmát, ismerteti azokat a folklorisztikai és kultúrpolitikai elvárásokat, amelyekben munkálkodni minden szempontból szükségszerű. Kelet-közép-európai összefüggésbe állítja a román—magyar és a magyar—román folklórkapcsolatok kutatását. Végül új folklorisztikai szakkifejezésként ajánlja bevezetni a folklóröntudat szót, mint a nemzetiségi lét és öntudat egy fontos kapcsolatrendszerének fogalmát.

Még két cikket jelzünk a témagazdag évkönyvből. **Márton** Gyula a romániai magyar **nyelvjáráskutatás** múltját és jelenlegi helyzetét mutatja be. **Székely** Zoltán a **korai középkori temetők** anyagáról szól Délkelet-Erdély területén. Ismerteti és értékeli a zabolai, XII. századi köznépi magyar temető leleteit, ami egyrészt bizonyítja, hogy Erdély délkeleti része már a XI. század folyamán a magyar feudális állam fennhatósága alatt állt, másrészt utal arra, hogy a székelyeket ide a XII. század második felében, valamint a XIII. század fordulóján telepítették be a keletre és délre áthelyezett magyar határvédők helyébe.

A Korunk első évkönyve is tanúságot tesz arról a jelentős tudományos fellendülésről, amely különösen az elmúlt két évben jelentkezett a romániai magyar publikációkban. Ezek előrevetítik — különösen összegző művek megjelenése révén — szocialista korunk parancsának beteljesedését, ahogyan erre utal **Ritoók** János, a kötet szerkesztője Bolyai János szavaival: „... a Milton által megénekelte elveszettnél sokkal szebb, gyönyörűbb paradicsom már a földöni megtalálását”.

Történeti-etimológiai helységnévtár

Február hónapban jelent meg **Mező András** és **Németh Péter** munkájaként „Szabolcs-Szatmár megye történeti etimológiai helységnévtára” című munkája (Nyíregyháza, 1972. 160 oldal, 4 térkép). A kötet a három évvel ezelőtt megjelent Szabolcs-Szatmár megyei történelmi olvasókönyv kiegészítője, ugyanis amíg az olvasókönyv a megye múltjának és az országos hatású történelmi eseményekkel való kapcsolatának bemutatására vállalkozott, addig a helységnévtár az egyes településekre vonatkozóan nyújt kimerítő ismertetést. A szerzők Szabolcs-Szatmár és az Árpád-kori elődmegyék, Borsova és Bereg területére lokalizálható több mint ezer települést (villa, possessio, mezőváros) kísérik végig első okleveles előfordulásától a névfejlődés útján a helynév végleges kialakulásáig. Névfejtő munkájuk során közlik a középkori egyháztörténeti, birtoklástörténeti, és történeti földrajzi adatokat, így a levéltári és adatfeltáró munkában kevésbé járatos megyei helytörténészek számára is jelentős segítséget nyújtanak. A kötet a helyismereti oktatásban, az iskolán kívüli népművelő munkában is haszonnal forgatható, s nem utolsósorban a történeti néprajz jelentős forrása.

R. T.

KIÁLLÍTÁSOK

Új épületbe kerül a Néprajzi Múzeum

A Minisztertanács 1973 februárjában hozott határozata szerint a budapesti Néprajzi Múzeum 1975. év végéig a Nemzeti Galéria épületébe költözik át. A Kossuth Lajos tér 12. számú épületből, a volt Kúriából a Nemzeti Galéria megkezdte a költözést a budai palota B és C épületszárnyába. A Galéria a folyamatos szállítási munkáknak megfelelően adja át a helyet, úgy tervezik, hogy ez év végéig a Néprajzi Múzeum a Kúria épületben kap 6—8 munkaszobát. A költözési munkálatokkal párhuzamosan történik az épület felújítása, illetve új funkciójának betöltéséhez szükséges átlakítása. A Néprajzi Múzeum új otthonában lehetőség nyílik arra, hogy az intézmény állandó és időszakos kiállításokon mutassa be kincseit.

Időszaki kiállítások

A magyar—egyiptomi kulturális egyezmény keretében a budapesti Néprajzi Múzeum kiállítást tervez Kairóban. Az Arab Szocialista Unió székházában megnyitandó kiállítást Kodolányi János, a Néprajzi Múzeum főigazgatóhelyettese rendezi. A kiállításon közel négyszáz tárgy reprezentálja a magyar népművészetet.

A Nemzeti Galériában 1973. május 4-én nyílt meg és 27-ig tart nyitva a **finn népművészeti kiállítás**. A Soumen Kansallismuseo anyagából Pirjo Varjola és Anniki Vormola néprajzkutatók állították össze a kiállítást. A finn kulturális hét keretében sorra került rendezvényhez a Múcsarnok és a Néprajzi Múzeum adott szakmai és installációs segítséget.

A Közlekedési Múzeum két külön termében március 24-én nyílt meg „**Nemzetközi víziútunk — a Duna**” címmel. A negyedszázada megalakult Duna Hajózási Konvenció és a Duna Bizottság közreműködésével megrendezett kiállítás a nyolc dunai állam hajózási és teherszállítási történetét adja. Régi metszetek és rajzok, tárgyi emlékek idézik fel a közlekedéstörténeti, de részben néprajzi érdekű anyagot. A Közlekedési Múzeum gazdag modellgyűjteményének legszebb darabjai is szerepelnek a két hónapig nyitva tartó kiállításon.

Nemzetközi népszokás-kiállítás színhelye volt Mohács, ahol 1973. március 3-án nyílt meg a **Farsangi maszkok** című időszakos kiállítás. A mohácsi Kanizsai Dorottya Múzeum és a zágrábi Néprajzi Múzeum anyagából rendezett kiállítást Katica **Benc-Bosković** tudományos főmunkatárs (Zágráb) és **Sarosácz György** múzeumigazgató (Mohács) állította össze.

A pécsi Janus Pannonius Múzeum Néprajzi Osztályának termeiben láthatta az érdeklődő közönség 1973. február 10. és március 11. között a „**Baranyai (magyar és délszláv) cifraszűrök, menték és ködmönök**” című kiállítást. A kiállítást a mohácsi Kanizsai Dorottya Múzeum és a pécsi Janus Pannonius Múzeum anyagából **Sarosácz György** múzeumigazgató rendezte.

A karcagi Györffy István Nagykun Múzeum néprajzi kiállítást rendezett Budapest centenáriuma tiszteletére. A **Nagykunság népművészete** című kiállításnak a XIV. kerületi Tanács adott otthont az Ybl Miklós Építőipari Főiskolán (Bp. Thököly u. 74.). Az 1973. február 24. és március 10. között nyitva tartó kiállítás Karcag, Tiszafüred és Mezőtúr fazekas-központok anyagát és a nagykunsági hímzésekultúrát mutatta be elsőrendűen. A kiállítást **Bellon Tibor** karcagi múzeumigazgató rendezte.

Új állandó néprajzi és helytörténeti kiállítás Baján

A bajai Türr István Múzeum kiállítása régészeti, néprajzi és helytörténeti anyagot tartalmaz. A régészeti részben a madarasi őskőkori telep leletei, valamint a szintén Madarásról származó szarmata halomsíros temető emlékei érdemelnek említést, de jelentős a középkori anyagban szereplő kelebiai ezüstkincs (XIV. század) és a bátmonostori eszközanyag és építészeti emlék is. A középkori történeti és tárgyi anyag az élénk kereskedelmet folytató és sokféle ipart űző hely, majd mezőváros képét mutatja. A néprajzi részben a gazdasági ágak közül a halászat, a használati eszközök közül a bútor, kerámia és textil kap különös hangsúlyt. A kiállított viseleti darabok a különböző nemzetiségek kultúráját reprezentálják. A kiállítás befejező részében Baja nevezetes szülötteit, életútjukat ismerhetjük meg, így a világjáró Jelky Andrást, Türr István tábornokot, Mészáros Lázár hadügyminisztert, Telcs Ede szobrászt és Nagy István festőt.

A kiállítás a múzeumépület felújított szárnyában kapott helyet, s 1973. március 14-én nyitotta meg **Ortutay Gyula** akadémikus. A rendezés munkáját **Dobosi Viola**, **Kőhegyi Mihály** és **Solymos Ede** végezte. Művészeti tervező **Boreczky László** volt, kivitelezte a Központi Múzeumi Igazgatóság **Hámory László** csoportja.

K. P.

ÖNKÉNTES NÉPRAJZI GYŰJTŐMOZGALOM

A XX. (1972. évi) Országos Néprajzi és Nyelvjárési Gyűjtőpályázat eredményjegyzéke

Az 1972. évi gyűjtőpályázat országos döntőjére — a bíráló bizottság üléséig — 297 db pályamunka érkezett, 12 016 oldal terjedelemmel, köztük sok rajzzal, fényképpel, magnetofontekercsel (ebből ifjúsági 144 db, 3224 oldal terjedelemmel).

Az előzetes szakbírálatok alapján a **bíráló bizottság** 1972. december 8—9-én a pályamunkákat értékelte, rangsorolta és odaitélte a helyezések szerinti országos pályadíjakat, jutalomdíjakat, országos dicséreteket és könyvjutalmakat. A bíráló bizottság munkáját Tálasi István egyetemi tanár, a Magyar Néprajzi Társaság alelnöke vezette. A bizottságba a Néprajzi Múzeum és több más országos néprajzi és nyelvtudományi intézmény munkatársán kívül meghívást kapott az ez évben a gyűjtőpályázaton legeredményesebb négy megye: Bács-Kiskun, Borsod-Abaúj-Zemplén, Pest és Vas megye gyűjtésszervező múzeológusa is.

A bizottság az utóbbi évek gyakorlata szerint, a gyűjtőpályázatra beérkezett összes pályaművet — nemcsak a megyékben I—II—III. díjat nyerteket — elbíráltatta, ill. felülbíráltatta és úgy rangsorolta. Többek között azért, mert a megyék a pályamunkák számát és a rendelkezésre álló pályadíjkeretet is figyelembe kell hogy vegyék, ami megyénként változó, másrészt gyakori, hogy az országos döntőre egy pályázónak több megyéből érkezik pályaműve, s így mód nyílik azok együttes értékelésére is.

A pályamunkákat a bizottság gondos mérlegelés és összehasonlítás alapján sorolta szintkategóriákba, a meghirdetett tematikus csoportok szerint. A pályamunkák egymáshoz viszonyított értéke alapján osztotta el a rendelkezésre álló pályadíjkeretet. Az országos I—II—III. helyezést elért pályamunkákért **díjkiegészítést** ítelt oda, amivel a megyénél kapott díjösszeget az országos pályázati felhívásban meghirdetett szintre egészítette ki.

Ilyenformán az I—II—III., vagy felemelt II—III. **országos díjat** elért pályamunkák **összetett díjazásban** részesültek (összetett díj: megyei díj + díjkiegészítés). Az országos pályadíjakat el nem ért, de jelentősebb értéket képviselő pályamunkák **jutalomdíjat** nyertek. Vannak, ill. voltak olyan

pályamunkák, melyek a megyében kapott díjösszeggel elérték valamelyik országos pályadíj kategóriáját, de ezzel értékük szerinti díjazásban is részesültek, azokat csak **országos dicséretben** részesítette a bíráló bizottság. Úgyszintén országos dicséretben részesültek azok közül a pályamunkák közül a kiválóbbak, melyek a megyei szinten nem kapták meg az értékük szerinti díjat, de arányítva a többi pályamunkához meg sok lett volna értékük, rangsoruk alapján a legalacsonyabb (felnőtteknél 500,— Ft, ifjúságiaknál 300,— Ft) országos jutalomdíj is.

A pályamunkák egy további értékes csoportja könyvjutalmat nyert.

Az előző éveknél jelentősebb összegű központi pályadíjkeret alapösszegét, 40 000,— Ft-ot, a Néprajzi Múzeum biztosította. Emeléséhez több intézmény — a Művelődésügyi Minisztérium Nemzetiségi Osztálya, a Magyar Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Főosztálya, a KISZ Központi Bizottsága és Vas megye Művelődésügyi, ill. Pénzügyi Osztálya — járult hozzá, további 15 000,— Ft-tal. Így egészült ki a központi pályadíjkeret 55 000,— Ft-ra. A Néprajzi Múzeum ezen felül, kb. 1000,— Ft értékű könyvet is adott jutalmazási célra. Megemlítjük, hogy az MM Nemzetiségi Osztálya kifejezetten a nemzetiségi pályamunkák jutalmazására fordítandó 8000,— Ft-os díjkeret-hozzájárulása, azoknak előnyös díjazását tette lehetővé. Bizonyos előnyt élveztek a szabadon választott témakörű pályaművekkel szemben a hasznosság, szakszerűség elve alapján az ajánlott témakörökben, útmutatók alapján készült pályaművek is. Az eredményjegyzék nem tartalmazza Nógrád megye pályamunkáit, ahol sajnálatosan az idén nem hirdették meg a gyűjtőpályázatot. Ugyancsak nem tartalmazza Veszprém megye pályamunkáit, ahonnan kiadványszerkesztési okok miatt nem érkeztek be határidőre a pályamunkák. De nem tartalmazza azokat a pályaműveket sem, amelyeket a pályázati feltételektől eltérően nem 2 példányban, hanem csak 1 példányban adtak be szerzőik.

A Néprajzi Múzeum a Nógrád és Veszprém megyék pályamunkái közül az érdeemeseket utólag — a jutalomdíjnak megfelelő összegű — vételárral megvásárolta, ill. megvásárolja, mert méltányosnak találta, hogy a pályázók ne kerüljenek önhibájukon kívül hátrányos helyzetbe.

A bíráló bizottság a beérkezett pályamunkákat mind mennyiségi, mind minőségi szempontból a várakozásnak megfelelőnek találta; mindkét tekintetben fejlődést regisztrálhatott. Örvedetesen nőtt a szabadon választott témakörű pályaművekkel szemben az ajánlott témakörű, útmutatók alapján készült és így szakszerűbb pályaművek száma. Külön említésre méltó a szakkörökben tevékenykedő középiskolás pályázók eredményessége. Ezek közül is kiváló, hézagpótlót nyújtottak az olyan szak-

középiskolások — a település-építkezés témakörön belül, különösen a gyorsan pusztuló és eddig hiányosan ismert, felmért, volt kisparaszti gazdaságok melléképületei, istállói anyagával —, akik paraszti származású nagyszüleiktől gyűjtöttek. Továbbá azok a szakközépiskolások — egy-egy kihalóban lévő kisipar témakörén belül —, akik kisiparos szüleiktől, nagyszüleiktől gyűjtötték pályamunkáik anyagát. Ugyanígy hézagpótlót nyújtottak az olyan humán tagozatú középiskolások is, akik paraszti származású nagyszüleik volt kisparaszti gazdasága teljes eszköanyagát rajzolták, fényképezték le méretekkel és írták le készítésüket, egykori használatukat stb. szakszerűséggel. Azt is jólesően állapította meg a bíráló bizottság, hogy egyöntetűen szakszerűbben, igényesebben bíráltak a megyei alabírálok, s ennek következményeként nőtt, emelkedett az alabírálatok szintje is.

A felnőtt tagozat pályadíjai

Országos I. díjat (3500 Ft) nyertek öten: **Bodnár** Bálint (Pátroha, Szabolcs-Szatmár m.): „Mesék. A rét- és takarmánygazdálkodás kutatásához. Gyulai Pál életrajza” — **Galuska** Imre (Kesznyéten, Borsod-Abaúj-Zemplén m.): „Határhasználat Kesznyétenben” — **Horváth** Iván (Ung, Győr-Sopron m.): „Búcsújáró őseink” — **Papp** Imre (Szentés, Csongrád m.): „A mi kis tanyácskánk. Keresztnevek a szentesi református egyház keresztelési anyakönyveiből 1741—1971. Én, mint násznagy” — **Szenti** Tibor (Hódmezővásárhely, Csongrád m.): „A tanya”.

Országos felemelt II. díjban (3000, ill. 2700 Ft) részesültek: **Kozár** Gyula (Kálló, Szabolcs-Szatmár m.): „Fejezetek a 700 éves Dány életéből, I—II. rész” — **Báldy Bellosics** Flóra (Baja, Bács-Kiskun m.): „Hercegszántói sokác szöttesek és hímzések”.

Országos II. díjat (2500 Ft) nyertek: **Koppány** János (Tótkomlós, Békés m.): „Föld és sár a tótkomlói ember kezén” — **Dr. Misóczky** Lajos (Gyöngyös, Heves m.): „Tíz mátraalji község földrajzi nevei” — **Molnár** Gyula (Létavértes, Hajdú-Bihar m.): „Egy bihari falu hagyományos juhtartása” — **Nemcsik** Pál (Borsodnádásd, Borsod-Abaúj-Zemplén m.): „Tarnaleleszi, bükkszenterzsébeti és szentdomokosi summásdalok. Adatok a borsodnádásdi fonóház zenei életéhez. Borsodnádásdi mondókák és gyermekjátékok” — **Dr. Szabó** József és **Dr. Szabó** Józsefné (Szeged, Csongrád m.): „Nagykónyi község népi hitvilága” — **Szabó** József (Bük, Vas m.): „Tegnap, ma, holnap” — **Zöldy** Pál (Szeged, Csongrád m.): „A topolyai asszonyok és lányok reggeltől estig az 1900-as évek táján. Parasztlány életrajz. Parasztéletrajz I—II. rész. Édesapám életrajza 1854—1940”.

Országos felemelt III. díjat (1700—2100 Ft) nyertek: **Csergő Bálint** (Székelyudvarhely, Románia): „Egy Hargita-aljai székelyfalú népéről a két világháború előtti időkből” — **Harmath Lajosné** (Hajós, Bács-Kiskun m.): „Hajós földrajzi nevei” — **Kellermann Sándor** (Kecskemét, Bács-Kiskun m.): „Népies állatgyógyászat” — **Nemes Zsófia** (Cece, Fejér m.): „A cipész nyelv szakszókincse Cecén. Sárkeresztúr helynevei”.

Országos III. díjat (1500 Ft) nyertek: **Dr. Barsi Ernő** (Győr, Győr-Sopron m.): „Aratás Sály (Borsod-Abaúj-Zemplén m.) községben” — **E. Kovács László** (Gömörszőlős, Borsod-Abaúj-Zemplén m.): „Erdei fakitermelés és feldolgozás a Sajó balparti dombvidéken” — **Nagy Géza** (Karcsa, Szabolcs-Szatmár m.): „Személynevek a Bodrogeközéből” — **Mike Györgyi** (Lábod, Somogy m.): „Hordás, nyomtatás, cséplés. I. rész” — **Molnár Ambrus** (Hajdúhadház, Hajdú-Bihar m.): „Történeti és néprajzi adatok a martinkai szőlőskert történetéhez. Hajdúsámson külterületének helynevei” — **Tolvaj Márta** (Érd-Parkváros, Pest m.): „A farmosi és tápiószelei népnyelv ízésének összehasonlítása” — **Bölcskei M. Imre** (Szentés, Csongrád m.): „Élet, sors, amely 1886-ban kezdődött” — **ifj. Lele József** (Tápé, Csongrád m.): „Egy tápéi parasztember élete. Néprajzi gyűjteményem” — **Kovács Imre** (Karcag, Szolnok m.): „Karcagi szólások, babonák és egyebek” — **Simon József** (Balatonszentgyörgy, Veszprém m.): „Egyedem, begyedem” — **De-dinszky Gyula** (Békéscsaba, Békés m.): „Az alföldi szlovákság életéből, a Cabianszky Kalendár jelentősége” — **Dr. Szabó Tibor** (Szeged, Csongrád m.): „A dobozi határ földrajzi neveinek névtudományi vizsgálata” — **Hála József** (Dunakeszi, Pest m.): „Földrajzi nevek és helynevek Ipolynádasd, Letkés, Márianosztra és Szob községek környékéről” — **Kovács József** (Kercaszomor, Vas m.): „Izik” — **Dr. Szabó Lajos** (Taktaszada, Borsod-Abaúj-Zemplén m.): „Taktaszadai mondák, IV. rész”.

A felnőtt tagozat jutalomdíjai

A pályázók az alábbi témakörökben elkészített munkáikkal 500—1300 forint jutalomdíjakat nyertek.

a) **Település—építkezés—lakásbelső**: **Dobossy László** (Ózd, Borsod-Abaúj-Zemplén m.): „Ózd régi településének és lakóinak ismertetése” — **Lukács László** (Debrecen, Hajdú-Bihar m.): „A velencei szőlőhegy népi hajlékai” — **Molnár Mihály** (Bánréve, Borsod-Abaúj-Zemplén m.): „Népi építészet emlékei Bánrévén”.

b) **Paraszti gazdálkodás**: **Terjéki Ilona és Terjéki János** (Jászfákóhalma, Szolnok m.): „Hagyományos paraszti gazdálkodás munkafolyamata és eszközei Jászfákóhalmán”.

c) **Földrajzi nevek, személynevek:** **Asztalos P. Kálmán** (Csanádpalota, Csongrád m.): „Csanádpalota bel- és külterületének rajza” — **Duka János** (Csíkszereda, Románia): „Határnevek, dűlőnevek” — **Kuti Irma** (Lászlófalva, Bács-Kiskun m.): „Lászlófalva község földrajzi nevei” — **Reöthy Ferenc** (Balatonszemes, Somogy m.): „A Balaton halászhelyei”.

d) **Paraszti életrajzok:** **Berényi Andrásné** (Karácsond, Heves m.): „Szüleim életrajza” — **Papp Imre** (Kiskundorozsma, Csongrád m.): „Önéletrajz, paraszti életrajz” — **Sipos Erzsébet** (Földeák, Csongrád m.): „Hűség a földhöz”.

e) **Szabadon választott néprajzi témák:** **Jäger Márta** (Mesztegyő, Somogy m.): „Mesztegyői népmondák” — **Kovács Ákos** (Budapest): „Egy moldvai csángó fazekasközpont vázlatos ismertetése”.

A felnőtt tagozaton országos dicséret

Erősváry Pál (Galgahévíz): „Hiedelmek Galgahévíz községben” — **Avas Kálmánné** (Pankasz): „Ez is, az is...” — **Dr. Domonkos János** (Szombathely): „Képfestő mesterség egy takács iparágban” — **Zongor Ferenc** (Celldömölk): „Népi megfigyelések az időjárással kapcsolatban Alsóságról” — **Bodoki Fodor Zoltán** (Mezőtúr): „Koldusok, árvák, nyomorult szegények. Mezőtúron a napóleoni háborúk után, I—II. rész” — **Szigeti József** (Szeged): „Lakodalmi szokások Apátfalván” — **Dr. Grynaeus Tamás** (Budapest): „Engi Tüdő Vince” — **Kovács János** (Vásárosdombó): „A jeles napokhoz fűződő hiedelmek és szokások Vásárosdombón”.

A felnőtt tagozaton könyvjutalmak

Pongrácz Vilmos (Csákány) — **Gelencsér Sándor** (Nagyberki) — **Dr. Béres József** (Kisvárda) — **Dégi Zoltán** (Ordacsehi) — **Kiss József** (Kutas) — **Dr. Varga Lajos** (Tiszaföldvár) — **Vincze Dezső** (Bodrogszegi) — **Földi László** (Mád) — **Szelei Balázné** (Szántód-Somos) — **Simon József** (Balatonszentgyörgy) — **Karacs Zsigmond** (Földes) — **Papp Imréné** (Csurgó) — **Temesközy István** (Abony) — **Egerszegi Sándor** (Putnok) — **Kovács Lajos** (Miskolc) — **Gál Gyula** (Szilvásvár) — **Szakál Pál** (Győrszentiván) — **Kovács Ákos** (Budapest) — **Pacsuta Istvánné** (Monok) — **Mohácsi Bálintné** (Tiszaroff) — **Papp Imre** (Csurgó) — **Farkas Ferenc** (Hódmezővásárhely) — **Obis Gyula** (Tarpa) — **Vönöck Imre** (Rábaszentmihály) —

Dr. Somlyai József (Debrecen) — **Musits Jenő** (Szombathely) — **Vigh Jánosné** (Tiszafüred) — **Ruszka Lászlóné** (Budapest) — **Máthé Miklósne** (Kocsord) — **Nagy József** (Debrecen).

Az ifjúsági tagozat pályadíjai

Országos I. díjat (2000 Ft) nyertek: **Alvári Sándor** — **Sárkity István** — **Ferenc László** (Pécs, Pollack Mihály Építőipari Technikum): „A mohácsi szőlőhegy népi építészeté” — **Egri Róza** (Püspökladány, Karacs Ferenc Gimnázium): „Egy paraszt munkaeszközei” — **Gömbös Emil** — **Zsofár István** (Körmend, gimnázium): „A hagyományos paraszti gazdálkodás ismeretanyaga és szókinccse Óriszentpéteren” — **Farkas István** — **Parrag János** — **Szabó Pál** — **Szeréni Sándor** — **Szinger Árpád** (Pécs, Pollack Mihály Építőipari Technikum): „Tengelice. Szőlőhegy”.

Országos II. díjat (1500 Ft) nyertek: **Hérincs István** (Körmend, gimnázium): „A hagyományos paraszti gazdálkodás. Aratás, hordás, nyomtatás” — **Kraskovics László** — **Tákács József** — **Hoffgesang János** (Pécs, Pollack Mihály Építőipari Technikum): „Kacorlak (Zala m.) népi építészeté” — **Lévai István** — **Merényi Jakab** — **Schadt Mihály** — **Koletár Kálmán** (Pécs, Pollack Mihály Építőipari Technikum): „Parasztházak Érsekcsanádon” — **Máté Erzsébet** (Szolnok, Vásárhelyi Pál Közgazdasági Technikum): „Ragadványnevek és becenevek Jászberényben”.

Országos felemelt II. díjat (1200—1300 Ft) nyertek: **Erhetics Lajos** (Galambok): „Galambok község népi építészetének gyűjtése” — **Páldi Gábor** — **Fülöp Gyula** — **Gergye László** — **Heringer Árpád** — **Kollár László** — **Radó János** — **Szilágyi Sándor** — **Takács Zsolt** — **Varga Ferenc** — **Vác Ádám** (Pécs, Pollack Mihály Építőipari Technikum): „Görcsöny múltja és jelene” — **Szabó Lajos** — **Szabó György** (Miskolc, Földes Ferenc Gimnázium): „A hagyományos paraszti gazdálkodás. Szántás-vetés”.

Országos III. díjat (1000 Ft) nyertek: **Kálmán Enikő** (Miskolc): „Népi gyógyítás a Tiszaháton” — **Petőfalvi István** — **Virág Sándor** — **Zombik Imre** (Pécs, Pollack Mihály Építőipari Technikum): „Kátoly, Öregház” — **Rádiics Erzsébet** (Bize): „Néprajzi gyűjtés Bizén” — **Rónyai Julianna** (Szentés): „A késes kismesterség” — **Szimics Jelena** (Lórév): „Ünnepi szokások Lóréven” — **Tüskés Gábor** (Pécs): „Dunántúli faragópásztorok” — **Zsedényi Judit** (Miskolc): „Népi embergyógyítás Mecséren és Ásványrárón”.

Az ifjúsági tagozat jutalomdíjai

A pályázók közül 500—800 forintos jutalomdíjban részesültek az alábbi témákban elkészített munkákért (a b. témában, Paraszti gazdálkodás, nem volt jutalomdíját nyert pályázó).

a) **Település—építkezés—lakásbelső:** Nagy Veronika (Mártély, Csongrád m.): „Tanya leírása”.

c) **Földrajzi nevek, személynevek:** Foltányi Klára (Sopron, József Attila Gimnázium): „Ebergóc földrajzi nevei” — Simon Anna (Győr, Mezőgazdasági Szakmunkásképző Iskola): „Győrság földrajzi nevei”.

d) **Paraszti életrajzok, önéletrajzok:** Pandur Márta (Dombóvár): „Volt uradalmi cselédek élete, munkája és hagyományai”.

e) **Szabadon választott néprajzi témák:** Németh Ibolya (Szombathely): „Repülve jön egy madár” — Pálfi Mária (Ráckeve, Ady Endre Gimnázium): „Népdalok németül Szigetújfaluban” — Timaffy Gyöngyvér (Győr): „Ikrényi gyermekjátékszerek” — Varga Bálint (Duna-földvár, Magyar László Gimnázium): „A kender termesztése és feldolgozása Dunaegyházán” — Vass Mariann (Sopron): „Süttöri lakodalmas”.

Az ifjúsági tagozaton országos dicséret

Gallyas Klára (Hódmezővásárhely, Bethlen Gábor Gimnázium): „Aratás” — Csontos Ágnes (Miskolc, Földes Ferenc Gimnázium): „Táplálkozás Hernádnémetiben” — Balázs Károly (Miskolc, I. sz. Ipari Szakközépiskola): „Bükkszérci gyűjtés” — Nagy Ferenc (Sátoraljaújhely, Kosuth Lajos Gimnázium): „Mesterségek a felszabadulás előtt a bodrogházi Tarcsán” — Szemánszky Margit (Edelény, gimnázium): „Egy lakodalmas története Abodon 1912-ben” — Fodróczky József (Győr, Mezőgazdasági Szakközépiskola): „A pékmesterség Mecséren” — Istvánffy Gyula **Honismereti Szakkör** (Borsodnádasd): „A borsodnádasdi molnárkalács — sütővasak díszítőelemei”.

Az ifjúsági tagozaton könyvjutalom

Lakatos Géza — Korsós János — Jureczky Péter (Pécs, Pollack Mihály Építőipari Technikum) — Hegedüs István — Szabó Zoltán (Pécs, Pollack Mihály Építőipari Technikum) — Gazda János — Bözsöny Valéria — Fehér Gyula — Horváth Károly — Horváth Piroska — Maráth József

zsef — **Nemes Attila** — **Sarlós Ilona és Csendes Tamás** (Pécs, Pollack Mihály Építőipari Technikum) — **Boldog Ferenc** — **Müller János** — **Hilder János** (Pécs, Pollack Mihály Építőipari Technikum) — **Gubovics Ilona** (Kiskunlacháza) — **Bácskai Róza** (Ráckeve) — **Abdai Anna és Szeles Zsuzsanna** (Győr) — **Tomisa Ilona** (Nikla) — **Szalai Ibolya** (Ráckeve) — **Varga Anna** (Kiskunlacháza) — **Földváry Zsuzsanna** (Kiskunlacháza) — **Sárdi Péter** (Ráckeve) — **Seres Julianna** (Üllés) — **Szucsik Ágnes** (Eger) — **Zwara Ildikó** (Makád) — **Faragó Klára** (Vásárosnamény) — **Szabó Erzsébet** (Győr) — **Vizler Erzsébet** (Győr) — **Krisztin Tibor** (Ruzsa) — **Ray Rudolf** (Szigetszentmiklós) — **Ray Péter** (Szigetszentmárton) — **Ivanov Penka** (Lórév) — **Mándity Szpomenka** (Ráckeve) — **Kiss Madolna** (Ráckeve) — **Heilmann Margit** (Ráckeve).

Szakkörök országos jutalomdíja

Szakkönyvekre és szakköri felszerelésre fordítható **pénzjutalmat** kaptak a következő csoportok: a putnoki gimnázium Néprajzi Szakköre (1000 Ft), vezető tanár: **Egerszegi Sándorné** — Kölcsey Ferenc Gimnázium és Szakközépiskola Néprajzi Szakköre, Körmend (1000 Ft), vezető tanár: **Vörös Ottó** — a Mezőgazdasági Szakmunkásképző Iskola Néprajzi Szakköre, Győr (500 Ft), vezető tanár: **Timaffy László** — az Ipari Szakközépiskola Néprajzi Szakköre, Szentes (500 Ft), vezető tanár: **Zsíros Katalin** — a Vásárhelyi Pál Közgazdasági és Kereskedelmi Szakközépiskola Néprajzi Szakköre, Szolnok (500 Ft), vezető tanár: **Dienes Erzsébet** — az Általános Iskola Néprajzi Szakköre, Rohod (500 Ft), vezető tanár: **Balogh László** — a Karacs Ferenc Gimnázium és Szakközépiskola Néprajzi Szakköre, Püspökladány (200 Ft), vezető tanár: **Rettegi Istvánné**.

Könyvjutalmat az alábbi szakkörök kaptak: Bethlen Gábor Gimnázium Néprajzi Szakköre, Hódmezővásárhely; Révai Miklós Gimnázium Néprajzi Szakköre, Győr; Általános Gimnázium Néprajzi Szakköre, Edelény; II. Rákóczi Ferenc Gimnázium és Szakközépiskola Néprajzi Szakköre, Vásárosnamény; Istvánffy Gyula Gimnázium Honismereti Szakköre, Borsodnádásd és a tiszakécskei Általános Iskola Néprajzi Szakköre.

Az Országos Önkéntes Néprajzi Gyűjtőhálózat kérdőíves gyűjtésének 1972. évi eredményhirdetése

Az 1972. évi Országos Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázat december 8—9-i döntőbizottsági ülése alkalmából szűkebb bizottság döntött a Néprajzi Múzeum által — a gyűjtőpályázattól függetlenül — 1972-

ben kibocsátott és forgalmazott kérdőívekre érkezett válaszok jutalomdíjairól is. Ezeket a kérdőíveket a Gyűjtésszervező Csoport keretében újjászervezett Országos Önkéntes Néprajzi Gyűjtőhálózat küldte tagjainak megválaszolásra. Elsősorban a Szentendrén most épülő országos, központi jellegű Szabadtéri Néprajzi Múzeum célkitűzéseit szolgálóan. Sajnálatosan, bizonyos nehézségek miatt, egyrészt nem kerültek folyamatosan szétküldésre az elkészült kérdőívek, másrészt a megválaszolást vállaló gyűjtőhálózati tagok nem küldték vissza elegendő százalékban a szétküldött kérdőíveket. Így a jutalmazásra fordítható, biztosított keretet csak részben használta fel a bizottság, s ami még nagyobb veszteség — bár igen jó, de kevés adat gyűlt így össze. Pedig egyrészt nagyon szükséges és azonnal felhasználható adatok gyűlnek ilyen módon össze, másrészt azok csakis a gyűjtők feltüntetésével kerülnek a felhasználásra, közlésre. A bizottság a kérdőívekre adott válaszokat pontozta. A rövid válaszokat kiegészítő gyűjtött adatokért, fényképekért és rajzokért külön pontszámot ítelt. Szem előtt tartotta az egy gyűjtő által kitöltött különböző kérdőívek számát és szintén pontszámmal értékelte egyetlen kérdőív több helyről való beküldését is. Az így kapott összes pontszám-mennyiség alapján választotta ki és rangsorolta a bizottság a jutalmazandókat. Az Országos Önkéntes Gyűjtőhálózatra épülő kérdőíves gyűjtés továbbfejlesztése, serkentése és eredményesebbé tétele miatt a bíráló bizottság — a viszonylag magas jutalomdíjat ítelt meg a kérdőíves adatszolgáltatók munkájának elismerésére.

Az 1972-ben forgalmazott és jutalmazott kérdőívek: Szobabelsök, Méhesek, Tanyai telekelrendezés, Pincék és présházak, Fülbevaló, Nád-vágó, Háziváson, Húsvét — hímes tojás.

Az 1972-ben kiküldött, forgalmazott kérdőívekre adott lelkiismeretes válaszaikért jutalomdíjat, illetve könyvjutalmat kaptak:

A jutalomdíj I. fokozatát érdemelték és 200—200 Ft-ot kaptak: **Asztalos P. Kálmán** (Csanádpalota) — **Dr. Papp Zsigmond** (Dévaványa).

A jutalomdíj II. fokozatát érdemelték és 150—150 Ft-ot kaptak: **Danka Balázné** (Cegléd) — **Gábor Ferencné** (Felsőegerszeg) — **Karkovány Gyula** (Tiszaroff) — **Komoly Pál** (Szeged) és **Márton László** (Békés).

A jutalomdíj III. fokozatát érdemelték és 100—100 Ft-ot kaptak: **Gallyas Klára** (Hódmezővásárhely) — **Hanus Julianna** (Homoród) — **Szirovicza Imre** (Hódmezővásárhely) — **Varga Bálint** (Dunaegyháza) és **Vigh Mária** (Szigetújfalu).

Könyvjutalmat kaptak: **Bakos János** (Dunaegyháza) — **Dégi Zoltán** (Ordacsehi) — **Engel Katalin** (Fehérgyarmat) — **Gombos Ferenc** (Hód-

mezővásárhely) — **Gál Endre** (Hódmezővásárhely) — **Veszeli László** (Dunavecse) és **Végh Zsuzsanna** (Komárom).

A Néprajzi Múzeum megköszöni valamennyi munkatársának értékes segítségét, s kéri, hogy az 1973-ra tervezett — továbbra is a Központi Szabadtéri Néprajzi Múzeum (Szentendre) felépítését segítő — kérdőíveknek kitöltésével és megválaszolásával a jövőben is támogassák a Néprajzi Múzeumot feladatainak sikeres megoldásában.

A fenti jegyzék a Néprajzi Múzeum sokszorosításában megjelent hivatalos eredményjegyzék rövidített változata, ahol az összetett díjazás részletei és a pályamunkák ideiglenes leltári számai nem szerepelnek (szerk.).

Néprajzi Múzeum

KÜLFÖLDI HÍREK

Néprajzi információs kiadványok Észak-Európából

A finn folklorisztikai társaság, a **Kalevalaseura** 1919-ben alakult meg, és évkönyvében, a **Kalevalaseuran Vuosikirja** hasábjain tette közzé a maga és általában a finn folklórkutatás híreit. A hatvanas évek közepén érlelődött meg a gondolat, hogy önálló információs kiadványt is bocsát közre, **Seulaset** (ez a Fiastyúk osillagkép finn neve) néven. Négy év után a Seulaset tevékenységi köre kiterjedt, és a Kansallisten kielten ja kultuurimuotojen tutkimuksen keskusliitto (a Nemzeti nyelvek és kulturális formák tanulmányozásának központi szövetsége) kutatási programjának is a beszámoló fórumává vált 1969 óta. Évi négy füzetben jelenik meg, mintegy száz nyomtatott lapon. Szerkesztő bizottságának elnöke a Kalevala-Társaság elnöke, voltaképpeni főszerkesztője a társaság titkára, Jukka **Kukkonen**. Az információs füzetek híreket adnak a finn nyelvtudomány, irodalomtudomány, régészet, tárgyi néprajz és folklorisztika köréből, kitekintésük nemzetközi mértékű, és szemlélőket széles körben terjesztik is. Mivel a füzetek beszámolnak a disszertációkról, új könyvekről, tematikus számokban foglalkoznak egy-egy kérdéskörrel, szinte mintaszerűnek nevezhetők. A finn—magyar tudományos együttműködés következtében rendszeresen jelennek meg magyar vonatkozású hírek is a Seulaset hasábjain.

Tíz éve, 1963 nyarán a norvégiai Rørosban tartott észak-európai néprajzi konferencián a részt vevők többsége diák, illetve fiatal kutató volt. Elhatározták, hogy információs folyóiratot hoznak létre **Nord-Nytt** címmel, amely tájékoztat a norvég, svéd, dán és finn néprajzi (és folklorisztikai) kutatásról, elsősorban az egyetemekhez kapcsolódó oktatási és tudományos kérdésekről. Mindegyik egyetemi székhelyről megbízott szerkeszti a híreket, amelyeket egy főszerkesztő állít össze folyóiratfüzetté. 1963 decemberében meg is indult a füzetek kiadása, és évenként két-két, mintegy 40—50 lapos sokszorosított füzetet adtak ki. Időközben sok változáson ment át a kiadvány, az anyagi támogatás sem volt elegendő, a kezdeti szerkesztőgárda (ma az észak-európai néprajz több jelentős kutatója) is szétszóródott. Az utóbbi időben dán és norvég állami támogatással Koppenhágában szerkesztik, alcíme szerint „északi etnológiai tájékozdó-

folyóirat” és a koppenhágai egyetemen, valamint a szabadtéri múzeum mellett működő európai néprajzi kutatóintézet, az **Institut for europaeisk Folkelivsforskning** adja ki. Megőrizte továbbra is országonkénti szerkesztőségét (időnként Izland is képviselve van), de ma már átmenetet alkot az információs és a tényleges folyóiratok között. Hírányaga, éppen a más skandináviai néprajzi információs folyóiratok versenye következtében elszűrkült. Kiadója, a NEFA-Forlag viszont egész sor, a terepmunkára vonatkozó füzetet, illetve konferenciák beszámoló köteteit adta ki. A magyar néprajzi közvélemény **Gunda Béla** rendkívül gyors és igen elismerő recenziójából [Műveltség és Hagyomány 6 (1964) 190] azonnal értesülhetett a megjelenő folyóiratról. Szerkesztőségének jelenlegi címe: Nord-Nytt. C/o Nationalmuseet. Brede, 2800 Lyngby, Danmark. Szerkesztője: Karsten **Laegdsmand**. Első évtizede befejeztekor további sikereket kívánunk a fiatalos kezdeményezésű folyóiratnak, amely a maga módján szorosán összefogja Észak-Európa fiatal néprajzos nemzedékét.

A **Nordic Institute of Folklore — Nordisk Institut for Folkedigtning** 1959-ben alakult Dánia, Svédország, Norvégia és Finnország népköltészeti kutatómunkájának összehangolására. 1972-ig Koppenhágában volt székhelye, vezetői 1966-ig Laurits **Bødker**, 1968-ig Brynjulf **Alver**, 1972-ig Bengt **Holbek** voltak. Ekkor az intézet Turkuba került, vezetője az ottani egyetem folklorisztika és vallástudomány professzora, Lauri **Honko** lett. Az intézet célkitűzése az, hogy központi fóruma legyen az északi folklorisztikának, és e cél érdekében újabban egész sor kiadványterv, konferencia és publikáció lehetőségei formálódtak ki. A múlt év legvégén jelent meg az intézet első tájékoztató levele, amelyet a jövőben is hasonlók követnek majd, címe **NIF Newsletter**. Ebben beszámolók és hírek látnak napvilágot, a szerkesztő szándéka az, hogy széles nemzetközi folklorisztikai közvélemény értesüljön a folyó tudományos munkákról. Azok az intézmények és kutatók, akik a jövőben rendszeresen megkapni kívánják a tájékoztatót, kérésüket a következő címre juttassák el: Nordic Institute of Folklore, Henrikinkatu 3, SF 20500 Turku 50, Finland. A régóta várt kiadványnak és az észak-európai folklorisztikának ezúttal is sok olvasót és sikert kívánunk.

V. V.

Norvég folklorisztikai folyóirat indult

A **Norsk Folkeminnelag**, a norvég folklór iránt érdeklődők társasága, amely eddig egy több mint száz kötetet számláló kiadványsorozatot, a **Norsk folkeminnelags skriftert** bocsátott közre, ezenkívül több jelentős

munkát jelentetett meg (olykor új kiadásban), de folyóirata nem volt. Annak ellenére, hogy a norvég folklorisztika szaktudományként egyike a legrégebbeknek Európában, archívumai és kutatási eredményei is ismeretek, az önálló folyóirat hiánya egyre feltűnőbbé vált. A mostanában megélénkülő norvég folklorisztika jogos törekvése nyomán megindult a **Tradisjon — Tidsskrift for folkeminnevitenskap** publikálása. A folyóiratot Reimund **Kvideland**, a bergeni egyetem folklor archívumának vezetője szerkeszti. Az 1. szám 1971-es, a 2. szám 1972-es kelettel, mintegy százszáz lapon látott napvilágot. Régi és új cikkek, könyvismertetések követik egymást. Sajnálatos, hogy az első számokban már nekrológok is olvashatók. Reidar Thorolf **Christiansen** (1886—1971) harminc éve a norvég folklorarchívum vezetője, majd az oslói egyetem folklorista professzora volt. Utóda mindkét funkcióban Svale **Solheim** (1903—1971) lett, aki az első számban még a szerzők, a második számban már az elsíratottak között szerepelt. Két füzetet átlapozva, korai még az új vállalkozás mérlegét megvonni. Annyit biztosan láthatunk, hogy a helyi folklorisztikát pártoló folyóirat bizonyos nemzetközi kitekintéssel is rendelkezik, modernebb témák és kutatási módszerek is megjelennek hasábjain.

V. V.

Új dán néprajzi évkönyvről

1972 őszén jelent meg a **Folk og Kultur** (Nép és kultúra) első száma, alcíme szerint a dán etnológia (ez inkább néprajzot jelent ott) és népköltészetkutatás évkönyve: **Årborg for dansk etnologi og folkeminnevidenskab**. Az első kötet 230 lapon jelent meg, hattagú szerkesztő bizottság gondozza, a főszerkesztő Laurits **Bødker**, a koppenhágai egyetem folklor professzora. A könyvszemle-részleg szerkesztője a dán folklor-archívum főtisztviselője, Iørn **Piø**, a folyó kutatásokról beszámoló igen érdekes rovat vezetője a fiatal tárgyi néprajzkutató, Alan Hjorth **Rasmussen**. Az évkönyv kiadója a **Danmarks Folkeminder** nevű dán folklor-társaság, amelynek 1955 óta **Folkeminder** (Néphagyomány) címmel füzetnyi évkönyve volt. De a mostani, több mint kétszeres terjedelmű évkönyv több intézmény összefogásából született meg, s a dán néprajzi múzeum és szabadtéri múzeum, a dán folklor-archívum, valamint az európai néprajz tanszéke a koppenhágai egyetemen mind együttműködtek létrehozásában. Tartalmi jellegű is ez az összefogás, amint erre a cím is utal: a hagyományos tárgyi néprajz és folklorisztika helyébe egyre inkább a kul-

túrakutatás, a modern élet vizsgálata lép. Helyi leírásoktól elméleti cikkekig terjed az évkönyv figyelme, munkabeszámolói ugyan kivétel nélkül hazaiak, de könyvszemléje már nemzetközi távlatú. Európa egyik legrégebb hivatásos folklorisztikája a dán, és a tárgyi néprajzi kutatás az utóbbi évtizedekben — elsősorban a nemrég nyugalomba vonult Axel **Steensberg** professzor jóvoltából — nemzetközileg igen előkelő helyre került. Az új orgánumtól is azt várjuk, méltóképpen képviselje e kicsiny de nagyon érdekes kultúrájú nép etnológiáját.

V. V.

A helsinki és a turkui egyetem néhány kiadványsorozatáról

1970-től a helsinki egyetem folklorisztikai intézetében kiadványsorozat jelenik meg, amely az oktatás segítségére vagy melléktermékeként sokszorosított munkákat tartalmaz: **Helsingin Yliopiston Kansanrunous-tieteen Laitoksen Toimite**. Első számként a **Perintetieteen terminologia** (A néphagyománykutatás szakkifejezései) című mintegy ötven lapos füzet, amelynek több kézirat gyanánt készített előzménye volt. A ábécésorrendben közölt definíciók a vizsgák és a tájékozódás érdekeit szolgálják. A második füzet (már 1972-ben) Aune **Hikipää** munkája: **Helsingin Yliopiston osakuntien albumit 1843—1969**, benne a helsinki egyetem „nációi” (a finn osakunta szó ezt jelöli) gondozásában megjelent kiadványok, és a bennük található néprajzi anyag tárgymutató formájában való gondos jegyzéke. Az egyetemi ifjúság évszázada tevékeny részt vállalt magára a néphagyományok kutatásában, az anyag azoban elszórtan jelent meg. A mostani szerzőmutató tudománytörténeti vizsgálatokra is igen alkalmas. Úgy látom, közvetlenül magyar vonatkozású adatokat ez a jegyzék nem tartalmaz, ami azonban nem zárja ki, hogy a kiadványokban gazdag, csak nálunk ismeretlen anyag legyen. Az ugyancsak 1972-ben megjelent, majd négyszáz lapos harmadik kötet Matti **Sarmela** docens munkája: **Johdatus yleiseen kulttuuriantropologiaan** (Bevezetés az általános kultúrantropológiában). A korábban finn területen nem túl ismert angol nyelvű „culture anthropology” módszerével néhány társadalomszervezeti kérdést tárgyal, munkája mégsem bevezetése vagy kézikönyve az irányzatnak. A most előkészületben lévő további kötetek is szélesítik a sorozat tematikáját.

1969-től kezdve sokszorosított sorozatban a **Turun Yliopiston kylätutkimusryhmän julkaisuja** teszi közzé a turkui egyetem falukutató csoportjának munkáit. Ez a néprajzi tanszék kezdeményezésére létesült

csoport több faluban kutat, egyes részletkérdéseknek külön munkát szentel. Az első tizenegynehány kötet zöme a Pyhämaa terület **Ketteli faluját**, illetve a Hauho terület **Hyömäki faluját** tárgyalja a kultúrageográfia, faluszervezet, változásvizsgálat, lakosság és település, kommunikáció, gazdálkodás, társadalomszerkezet és vonzóerők, a folklór hagyományos vonásai szempontjából. Tervbe vették a kutatások körének kiszélesítését és az eddigi vizsgálatok végén összegező kötetek megjelentetését. Külön erénye a sorozatnak, hogy benne szociológia, néprajz és folklorisztika egymás mellett, egymást kiegészítve fordul elő. A különböző kötetek színvonalja sem teljesen egyenlő, általában azonban igen jó, több szerző kiter nemzetközi és összehasonlító problémákra is. Megjegyzendő, hogy hasonló vállalkozást más intézmények is folytatnak Finnországban, így módon a mai finn faluszociográfiának legalább négy-ötféle központja és irányzata van, ami megintcsak hozzájárul az eredmények sokrétűségéhez. Amíg korábban a finn néprajz ilyen irányú kísérletei kisebbségben voltak, az utóbbi évtizedekben szociológiai és néprajzi intézmények valóságos versenyfutása folyik azért, hol történik több, pontosabb falukutatás. Eredményeiket mi is hasznosíthatnánk.

Informaatio — Information címmel a turkui egyetem (tárgyi) néprajzi intézete 1971 végétől kezdve jelentette meg hírközleményeit. A zömmel finn, néha svéd nyelvű cikkek beszámolnak a folyó egyetemi munkákról és az ehhez kapcsolódó publikációkról, megbeszélésekről, konferenciákról, az észak-európai néprajz sokszoros egymásbafonódása következtében gyakran Finnország határain kívülről is. Évenként négy, körülbelül 15 lapos füzet jelenik meg.

Turun Yliopiston Kansatieteen Laitos (monisteita 1—7) című sorozatában 1967-től hosszabb dolgozatokat sokszorosítva jelentet meg a turkui intézet. Az első szám a tanszék archívumának jegyzékét tartalmazza, a második szám Veikko **Anttila** tollából a finnországi tárgyi néprajzi kutatás rövid történetét tárgyalja. A maga nemében egyetlen összefoglalás, ezért is 1972-ben immár a harmadik, kissé bővített kiadásban látott napvilágot. A tanszéken folyó fontosabb dolgozatok is e sorozatban jelennek meg, 1971-ben pedig elkezdték **Talve** professzor „Európa népei” című előadássorozatának megjelentetését is. Ezeket a köteteket egyetemi tankönyvként használják a hallgatók.

Észt néprajzi könyvekről

A. Peterson: **Eesti NSV Riiklik Etnograafia- Muuseum (Észt SZSZK Állami Néprajzi Múzeuma**. Tallin, 1970. 160 oldal). A tartui Néprajzi Múzeum jelenlegi igazgatója a legjelentősebb észt néprajzi intézmény történetét és mostani működését ismerteti. A tartui Néprajzi Múzeumot 1909-ben alapították 15 000 tárggyal. Az állandó kiállításokat 1931-ben nyitották meg. Sokat tett a múzeum fejlődéséért I. **Manninen** finn tudós, az észt népi kultúra egyik legjobb ismerője, aki több éven keresztül magának a múzeumnak is igazgatója volt. Az intenzív gyűjtés a húszas évek után 1958-ban vett újabb lendületet. 1960 óta a múzeum munkatársai több expedíciót szerveztek a szomszédos kis létszámú finnugor népekhez, lívekhez, vótokhoz, karélokhoz és moksa-mordvinokhoz. 1968-ban a múzeum 60 718 tárggyal rendelkezett, ennek fele a textilgyűjteményből való. A rokon népeket 1536 tárgy képviseli, 33 darab Magyarországról származik. A gyűjtőhálózat 133 állandó levelezőből áll. Eddig 120 kérdőívet bocsátottak ki. A fényképtár 80 000 negatívot tartalmaz. Az adattár 47 000 oldalnyi néprajzosok által gyűjtött és 137 000 oldalnyi önkéntes gyűjtőtől származó anyagot tartalmaz. Egyes gyűjteményeket legkondicionált helyiségekben helyezték el. Jelenleg folyik a számítógépes adatfeldolgozás bevezetése.

A legjelentősebb és egyben a legnagyobb múlttal rendelkező észt néprajzi intézmény, a **tartui Néprajzi Múzeum** 1925 óta bocsát ki évkönyvet. A legújabban kiadott 26. kötet tartalma a következő: A **Peterson**: A riga (lakott gabona szárító csűr) szobái a 19. században, A. Peterson: A riga konyhája a 19. században, E. **Jaagosild**: A rozs padlón való szárítása, K. **Konsin**: „Uku” — népi mesterek egyesülése, E. **Kuigo**: Az észt népi hímzés növényi motívuma, J. **Linnus**: A kis észt városok kézművesei a 18. század végén — 19. század elején, E. **Kangilaski**: A tartui Kis Céh összetétele a 18. század végén — 19. század elején, H. **Uibo**: A parasztek társadalmi struktúrája Polli majorságban a 19. század első felében, L. **Voime**: Észt telepések lakóházai Abháziában (1885—1930), I. **Jaagosild**: A múzeumi gyűjtemények gyarapodása 1966—1970 (Etnografiamuseumi Aastaramat XXVI. Tallinn, 1972. 305 oldal).

1970-ben Tallinban, az Észt SZSZK fővárosában megrendezésre került III. Nemzetközi Finnugor Kongresszus alkalmából megjelentetett gazdagon illusztrált kiadvány a balti-finnek népi kultúrájával foglalkozik. A tartui Néprajzi Múzeum által az 1960-as években kezdeményezett expedíciók anyagára épülő kötet a következő tanulmányokat tartalmazza I. **Linnus** és A. **Peterson** szerkesztésében: A. Peterson: Az észt néprajzosok fel-

adatai a balti-finn népek tanulmányozásában, **K. Manžin**: A régi karél lakodalmas szertartások, **A. Peterson**: Az észtek és lívek faekéinek fejlődése, **I. Rüütel**: Vót lakodalmas énekek és kölcsönkapcsolatuk az észtt népdalok kapcsolataival, **A. Ambus**: Régi vót fejfedő — „Sapano”, **J. Linnus**: Idegen telepeselek Észak-Észtországban a 18. század közepén, **E. Laugaste**: A runa versek tipológiájához, **J. Linnus**: A lívek lakóházai és berendezései, **H. Tampere**: „A madarak ébresztése” a lív néphagyományban, **J. Linnus**: Finnugor népek néprajzi gyűjteményei az Észt SZSZK Állami Néprajzi Múzeumában (Läänemere-soomlaste rahva-kultuurist. Tallin, 1970. 261 oldal).

Tamara Habicht: **Eesti saun** (Tallin, 1972. 159 oldal). A szerző, aki az észtt népi építkezés specialistája, könyvében az észtek fürdőhelyiségének geneziséjét mutatja be. Arra az érdekes megállapításra jut, hogy a 19. századi szauna archaikus, teljesen vagy félig földbe illeszkedő formái kezdetben (az i. e. 3. évezredben) mint lakóépítmények szolgáltak. Később elvesztvén ezt a funkciójukat, melléképületekké váltak. A 19. század folyamán zárt tüzelő szerkezetük alakult ki. Négy földrajzilag jól elkülöníthető típusra oszthatók. A balti és keleti szláv fürdőépületek hasonlósága az észtek szaunáival az egykori finnugor szubsztrátum hatásának tulajdonítható.

V. P.

Az osztrák szabadtéri néprajzi múzeumok kiadványaiból

Az osztrák szabadtéri múzeum vezetője, **V. H. Pöttler** munkájaként jelent meg: **Führer das Österreichische Freilichtmuseum** (Graz, 1972. 160 oldal). A Graz melletti Stübingben 1962 óta épül Ausztria szabadtéri múzeuma, amelyben az ország egész területéről tudományos koncepció alapján kiválasztott teljes parasztudvarok, paraszti lakóházak, istállók, pajták, különálló kamrák, terménytároló építmények, malmok és egyéb, a paraszti gazdálkodás munkafolyamatát bemutató építmények kerültek felépítésre és berendezésre. A múzeum igazgatója prof. **V. H. Pöttler** reprezentatív kiállítású, fényképekkel, rajzokkal, térképpel ellátott múzeumi vezetőben foglalja össze a múzeum történetét, az épületek kiválasztásának, telepítésének és újrafelépítésének koncepcióját. Tudományos szintű épületleírásaival mutatja be a látogatónak az 58 objektumból álló szabadtéri múzeumot. Külön fejezetben tárgyalja a Ausztriában felelhető településformákat, háztípusokat, épületszerkezet-, az építési anyag-, valamint a tetőforma- és tetőfedésvariációkat. Minden objektumot felsorol és külön számmal lát el. Az épületleírásokat azonos szempontok szerint tár-

gyalja: szárazsági hely, település és épülettípus, tüzelőberendezés, valamint berendezésváltozatok szerint jellemzi a szabadtéri múzeumba került épületeket. Mindezt számos fényképpel, alap- és részletrajzzal, valamint a legjellemzőbb berendezési tárgyakról készült ábrákkal teszi szemléletessé. A füzet végén szó- és tárgymagyarázat teszi érthetővé a szakkifejezéseket, valamint térkép vezeti végig a látogatót a szabadtéri múzeumon.

Oskar Moser: Das Kärntner Freilichtmuseum in Maria Saal (A karintiai szabadtéri múzeum Maria Saalban. Klagenfurt, 1971. 31 oldal). Az 1936-ban megalapozott és 20 évvel később tovább épített karintiai regionális szabadtéri múzeumon kalauzol végig O. Moser, a múzeum vezetője. A 19 objektumból álló szabadtéri múzeumban a tartomány legjellegzetesebb paraszti portaváltozatai, épülettípusai és melléképületei ismerhetők meg. Ezek főbb jellemvonásait az épületleírásokban nagy vonalakban vázolja a szerző, fényképekkel, alaprajzokkal és részletrajzokkal illusztrálja az épületváltozatokat, figyelme kiterjed az egyes lakóházak alaprajzi fejlődésére is. Metszetrajzai betekintést engednek néhány épület belső szerkezetébe. Összefoglalásként megismerjük a karintiai parasztházak néhány reprezentatív bútordarabját.

B. F.

Szovjet kiadványok a szibériai népek etnikai történetéről

Problemü archeologii i drevnyej isztorii ugrov (Az ugorok őstörténetének és régészetének problémái. Moszkva, 1972. 312 oldal) címmel jelent meg A. P. Szmirnov, V. N. Csernyecov és Erdélyi István szerkesztésében, szovjet és magyar szerzők tollából a 18 tanulmányt tartalmazó kötet. Felöleli az urali népcsoportok kőkorszakbeli kialakulásától az i. sz. X. századig a finnugorok, ugorok és magyarok etnikai történetének és kulturális fejlődésének főbb vonásait. A tanulmánykötet nagy érdeme Csernyecov: Káma—Ural—nyugat-szibériai, László Gyula: Közép-lengyelországi és **Bader**: Ural környéki őshaza meghatározásának konfrontálása. Az ősi ugor csoportok kialakulását a legilletékesebb kutatók, V. I. Mosinszkaja, V. N. Csernyecov, V. A. Magilnyikov az Uraltól keletre, Nyugat-Szibéria ligetes sztyeppéire helyezik, az ún. andronovoid régészeti kultúrák közé. A. P. Szmirnov a magyarok feltételezett volga—okai tartózkodását vizsgálta felül, megállapítván, hogy ezt az általánosan elterjedt felfogást a kérdéses terület alapos régészeti feltárása kérdésessé teszi. **Bartha** Antal jól megalapozott véleménye szerint a honfoglaló magyarok gazdálkodása a nomád állattartás, valamint a földművelés szimbiózisán alapult, fél-

nomád jellegű volt. A nomád magyarok az ekés földművelés elemeivel a sztyeppén a kazár Kaganátus török és iráni népeinek hatására ismerkedtek meg. Néprajzi szempontból legérdekesebb Csernyecovnak a sziklarajzok urali areájáról szóló cikke, továbbá Fodor István tanulmánya, amely a honfoglalók maszkos temetkezési rítusait az obi-ugorok és más népek analóg jellegű szokásaival hasonlítja össze.

Problemü archeologii Urala i Szibiri (Ural és Szibéria régészetének problémái. Moszkva, 1973. 303 oldal) című tanulmánykötetet az 1970-ben elhunyt, Magyarországon is jól ismert etnográfus és archeológus, V. N. Csernyevoc emlékének szentelték tanítványai, aki az obi-ugorok néprajzának, valamint az Ural és Nyugat-Szibéria régészetének volt nemzetközileg elismert, kiemelkedő szaktekintélye. A cikkek Északnyugat-Ázsia őstörténetével foglalkoznak az átmeneti kőkortól kezdve a kora középkorig. Érintik e terület egykori népességének kulturális fejlődését, etnikai történetét és régi művészetének sajátosságait. A legérdekesebb tanulmány Csernyevoc összefoglaló jellegű írása „A neolitikumi Eurázsia szubartikus- és erdő-zónájának etnokulturális areái” címmel. Komplex módszert alkalmazva a szerző arra az eredményre jut, hogy az Ural és Nyugat-Szibéria intenzív fejlődésű neolitikus régészeti műveltsége az urali nyelvcsalád keleti részének népességével, a proto-ugorokkal és -szamojédokkal kapcsolatos. A Bajkál—Léna-vidék csiszolt kőkori kultúrája feltehetően a paleoázsiaiak elődeinek, a belső és kelet-ázsiai sztyeppés vidék ún. dauri régészeti maradványok pedig a török, mandzsu-tunguz és mongol népek távoli őseinek emlékményét tükrözi.

G. H. Pelih: **Proiszhazgyenyije szelkupov** (A szelkupok etnogenezise. Tomszk, 1972. 433 oldal, XXIV tábla, 4 térkép). Ez az első összefoglaló munka, amely a nyugat-szibériai tajga kultúróvezetéhez tartozó szelkupok (osztják szamojédok) etnikai történetéről szól. Az alig négyezer főt számláló, három néprajzi csoportból álló vadász-halász, részben renszarvastartó népesség az urali nyelvcsalád szamojéd ágának déli csoportját képviseli. A szerző a történeti és recens néprajzi anyag, valamint a különböző korszakokból származó régészeti leletek alapján, más tudományágak eredményeit is figyelembe véve, öt különböző periódushoz és etnikumhoz tartozó szubsztrátum réteget mutat ki a szelkupok tradicionális kultúrájában, amelyek részben érintik a szomszédos osztják és ket csoportokat is. Ezek, a neolitikus: északi és déli paleoázsiai, a bronzkori: közép- és elő-ázsiai, továbbá a kora vaskori: sztyeppéi ugor és végül az i. sz. I. évezred első felében délről megjelenő szamojéd etnokulturális hatás. A monográfiához 40 oldalnyi szelkup és hanti foklórszöveg van függelékként csatolva, valamint szamojéd sámán-nyelv rövid szótára. Különös érdek-

lődésre tarthat számot a szelkupok, a szomszédos obi-ugorok és a honfoglaló magyarok maszkos temetkezési szokásai közötti hasonlóság. A szerző a motívum-komplexumok rendszerezésénél igénybe vette számítógépek segítségét is.

N. N. **Lukina** és N. A. **Tomilov** szerkesztésében a tomszki egyetem kiadásában jelent meg egy tanulmánykötet, amely nagyrészt Nyugat-Szibéria történeti etnográfiajának kérdésével foglalkozik. A magyar kutatás számára érdeklődésre számíthat Z. P. **Szokolova** cikke „Szünja és Kunavat-folyó menti hantik” címmel, valamint N. V. **Lukina** tanulmánya: „A vaszjugani és vahovi hantik etnikai kapcsolatáról”. Az utóbbi szerző 1972 novemberében Leningrádban az SZTA Néprajzi Intézetében megvédett, s a kevésbé ismert archaikus kultúrájú keleti hantikról szóló kandidátusi disszertációjából közöl néhány részletet. Érdekes adatokat ír le a vahovi hantik medveünnep szertartásáról V. M. **Kulemzin** (Materialü po etnografii Szibiri. Tomszk, 1972. 167 oldal).

V. P.

NÉPRAJZI HIREK

1973/2.

Tartalom

51—54	Társasági hírek
55—57	Személyi hírek
58—65	Tudományos munka — kiadványok
66—67	Kiállítások
68—77	Önkéntes néprajzi gyűjtőmozgalom
78—87	Külföldi hírek

NÉPRAJZI HÍREK
ETHNOGRAPHISCHE NACHRICHTEN

Informationsblatt der Ungarischen Ethnographischen Gesellschaft

Schriftleiter:

Péter Kecskés

1087 Budapest, Könyves Kálmán körút 40. Ungarn

Die Zeitschrift informiert Sie über
das Programm der Ungarischen
Ethnographischen Gesellschaft,
die ethnographischen Forschungen,
Forscher und Institutionen,
Ausgaben und Ausstellungen,
volkskundliche Dokumentationen,
angewandte Volkskunde
in Ungarn.